

ULUSLAR ARASI TARIMSAL İLİŞKİLER

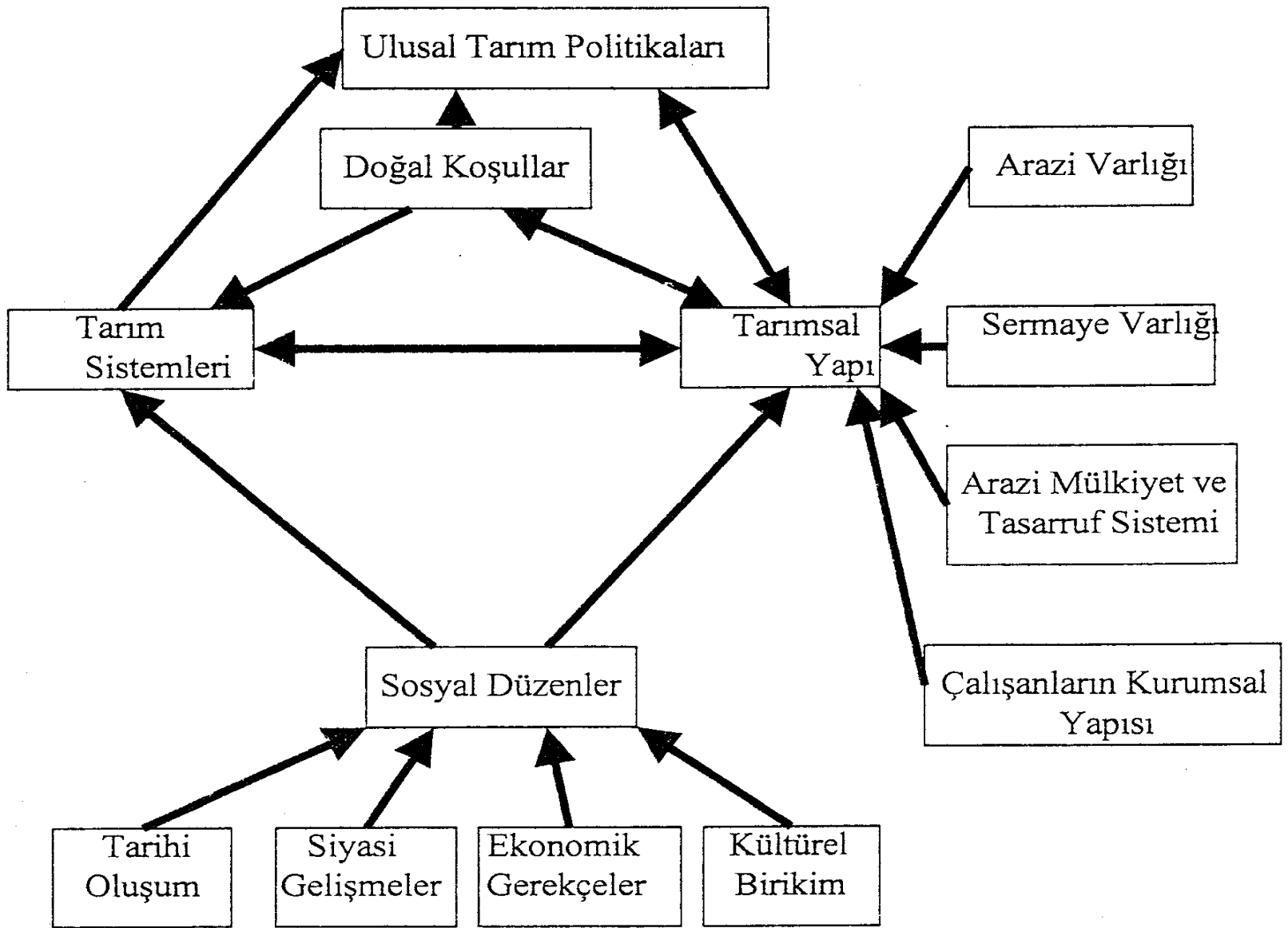

Prof.Dr.Emine Olhan
olhan@agri.ankara.edu.tr

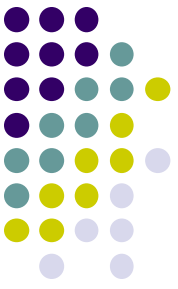
Ulusal Tarım Politikasını Etkileyen Nedenler

- İçsel Faktörler: doğal koşullar, tarımsal yapı ve uygulanan tarım sistemleri
- Dışsal Faktörler: Dünyadaki mal ve para hareketleri, ekonomik ve siyasi konjüktür

Şema 4. Ulusal Tarım Politikalarını Etkileyen İçsel Nedenler

Tarım Sistemleri

- Ülkelerin sahip oldukları tarım sistemleri o ülkedeki **arazi varlığı** kadar **arazi mülkiyet ve tasarruf** sistemi ve **çalışanların kurumsal yapısından etkilenerek** ortaya çıkar.

Tarım Sistemleri

- Tarımsal yapının dışında sosyal düzenler de tarım sistemlerini belir
- Siyasetin feodal, sosyalist veya kapitalist düzene göre yürütülmesi yönetim biçiminin demokrasi veya diktatörlük olması toprak sahipliği, çalışma sistemleri veya arazinin tasarruf şeklini etkiler
- Ekonomik gerekçeler de sosyal düzenin oluşumuna katkıda bulunur. Seçilen tarım politikası amaçları bu ekonomik gerekçelere dayandırılacağına göre, sosyal düzenler tarım sistemlerinin seçimini etkilerken, bu düzen çerçevesinde seçilen tarım sistemleri de tarım politikalarının hedefini belirler
- *ekonomik ve sosyal sistemin getirdiği ortam içinde tarımda ve kırsal alanda oluşan kurumsal, ekonomik ve sosyal örgütlenme ile tarım sistemleri oluşmaktadır*

Tarım Sistemleri

- Bir ülkede egemen tarım sisteminin ne olduğu sadece tarımsal üretim ve verimlilikteki başarıyı değil
- Bireyler arası gelir dağılımını, sosyal haklar ve ekonomik katkıyı, teşebbüs bilgi ve birikimini de etkil
- Bütün bu unsurlar da, bir ülkenin dünya ekonomisinde oynadığı veya oynayabileceği rolün önemini ve bireylerin dünyaya bakış açısını belirler, uluslararası ilişkilere girme veya ilişkileri artırma yetenek ve güdüsünü geliştirmede olumlu veya olumsuz rol oynar.

Tarım Sistemleri

1. Büyük aile ve aşiret tarımı

a. Göçebe hayvancılık

- Alplerdeki hayvancılık
- Mevsimlere göre göçebelik
- Göçebe çobanlık

b. Gezici tarla yetiştiriciliği

Tarım Sistemleri

- *2. Feodalist tarım*

Geniş arazilere sahip azınlıkla topraksız veya az topraklı çoğunluk arasında karşılıklı fakat tek taraflı yükümlülük ve hakların olduğu sosyal tabakalaşma

- a. **Gelir getiren feodalizm:** Az sayıda arazi sahibi ve çiftçiler (kiracı ve ortakçı) arasındaki ilişki. Beyin gelirindeki artış çiftçiden alınan daha fazla payla artar. Arazi güç ve prestij kaynağı

Tarım Sistemleri

b. **Latifundular:** latin amerika ülkelerinde kuruluşu sömürgecilik dönemine dayalı

Toprak sahibi aristokrat, zengin devleti etkileyecek güçte

Çok geniş araziler (orman ve çöl dahil) devlet gibi kendini idare eden ekonomik ve sosyal oluşumlar

Ödemeler aynı yapılıır, ekonomik ilişkiler takasa dayalı

Sınıf farkınının hiçbir zaman ortadan kalkmadığı bir sistem

Plantasyonlar zamanla ortak araziye dönüşmüş sonrasında mülkiyet hakkı oluşmuş.

Taiwan, Hindistan ve Jamaika'da bu araziler azınlıklara ortak mülkiyet olarak verilmiştir.

Tarım Sistemleri

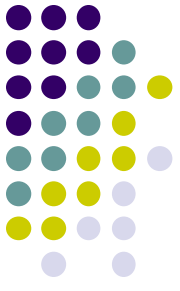

- *3. Aile işletmeciliği* :Ülkelerin toprak varlığı ve nüfusuna göre işletme genişlikleri değişir.
- *4. Kapitalist tarım:*

ABD’de AŞ, Latin Amerike ülkelerinde Ranch’ler(hayvan çiftlikleri) ve plantajlar

Plantaj: GOÜ’de ağaç ve kamış üretimine dayalı monokültür yapan işletmeler. Eker kamışı, çay, kahve, kakao, palmiye yağı, hindistan cevizi gibi ürünler aynı işletmede işlenerek ihracata hazırlanır

Tarım Sistemleri

- *5. Kollektivist* tarım(üretim ve planlama devletin)

a.Sosyalist tarım: Arazi ve üretim araçları kamununun

Devlet çiftlikleri (Sovhoz)ve kollektif çiftlikleri(kolhoz)

İkisinde de devletin sıkı denetimi var

Kolhozlarda üretimdeki dalgalanmaların rizikosu
üyelerde

İhtiyaçtan fazla istihdam nedeniyle boş zaman fazla
verim düşük

Tarım Sistemleri

- *5. Kollektivist tarım*

b. Komünist tarım: Üretim araçları ve üretim de devlet eliyle.

Yaklaşım ya siyasi ya da dini

Siyasi yaklaşıma Çin Halk Cum. Komin örnek

Dini yaklaşıma İsrail'de Kibbutz'lar örnek

Tarım Sistemleri

Kominler: tarım ve sanayi üretimi, hizmet, eğitim, sağlık, kültür, yönetim, siyasi konular ile kişilerin yaşamları, çalışma alan ve koşulları ve tüketimleri de örgütlenmektedir.

Ekonomik faaliyetleri devlet planlamakta ancak yerel karar organları bazı kararları almaktadır

İşler askeri disiplinle yapılır teşvik amaçlı prim verilebilir, küçük özel işlt kurulur.

Temel gereksinimler eşitlik ilkesine göre karşılanır

Tarım Sistemleri

Kibbutzlar

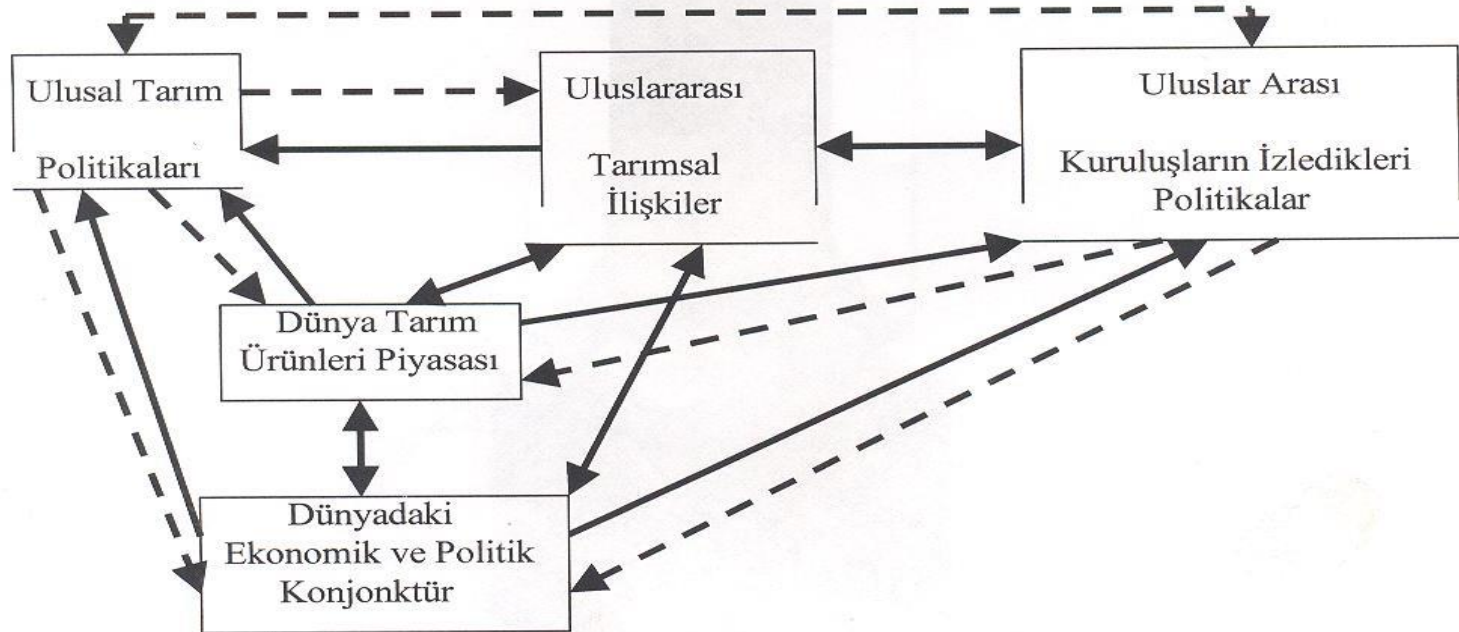
Üretim, dağıtım, tüketim ve yaşamı ortak kılma amacıyla insan, arazi ve sermayenin biraraya getirildiği gönüllü topluluklardır. Siyasi baskı ve sıkıntıların ortak yaşam şekliyle aşılacağına inanılır.

Dünyadaki ekonomik ve politik deęişmeler

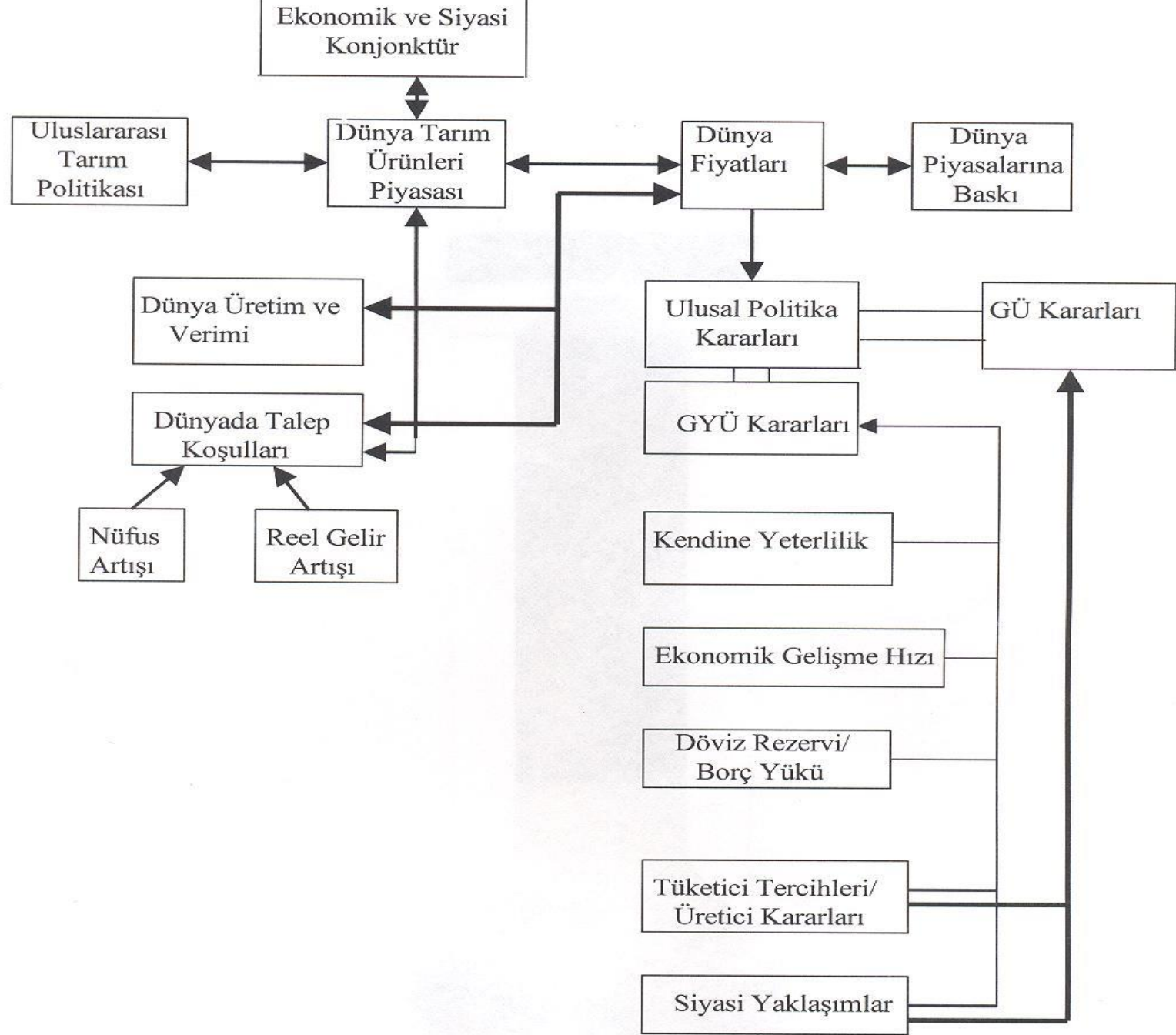

- Ulusal tarım politikalarını etkileyen dışsal nedenlerin en önemlisi dünyadaki ekonomik ve siyasi dalgalanmaların iç piyasalara yansımalarıdır.
- Bu dalgalanmalar bir taraftan doğrudan, diğer taraftan dünya tarım ürünleri piyasalarında yarattığı etkiler yoluyla ulusal tarım politikasını etkilemektedir.
- Uluslararası tarım politikasını oluşturan kuruluşların kararlarından etkilenen uluslararası tarımsal ilişkiler de hem ulusal politikaları etkilemekte, hem de dünyadaki ekonomik ve siyasi dalgalanmaların ortaya çıkışında rol oynamaktadır.
- Bütün bu etkileşimler ülkelerin dünya tarım ekonomisi içinde ağırlıklı rol oynayacak bir üretim ve ürün gücüne sahip olmalarına bağlıdır.
- Gene uluslararası kuruluşların belirlediği uluslararası tarım politikaları dünya konjonktürünü (olumlu veya olumsuz) veya ulusal tarım politikalarını ya dolaylı veya ancak belli durumlar için doğrudan etkileyebilirler.

ve siyasi dalgalanmaların iç piyasalara yansımalarıdır. Bu dalgalanmalar bir taraftan doğrudan, diğer taraftan dünya tarım ürünleri piyasalarında yarattığı etkiler yoluyla ulusal tarım politikasını etkilemektedir (Şema 5). Uluslararası tarım politikasını oluşturan kuruluşların kararlarından etkilenen uluslararası tarımsal ilişkiler de hem ulusal politikaları etkilemekte, hem de dünyadaki ekonomik ve siyasi dalgalanmaların ortaya çıkışında rol oynamaktadır. Yalnız bütün bu etkileşimler her zaman gerçekleşmeyebilir. Örneğin ulusal tarım politikalarının dünya ekonomik ve siyasi konjonktürünü, dünya tarım ürünleri piyasalarını, uluslararası tarımsal ilişkileri, hatta uluslararası tarım politikasını etkilemesi ilgili ülkelerin dünya tarım ekonomisi içinde ağırlıklı rol oynayacak bir üretim ve sürün gücüne sahip olmalarına bağlıdır. Gene uluslararası kuruluşların belirlediği uluslararası tarım politikaları dünya konjonktürünü (olumlu veya olumsuz) veya ulusal arım politikalarını ya dolaylı veya ancak belli durumlar için doğrudan etkileyebilirler.

Şema 5. Ulusal Tarım Politikalarını Etkileyen Dışsal Nedenler

Sema 6: Dünya Tarım Ürünleri Piyasasının Oluşumunda Rol Oynayan Faktörler

Ulusal Politikalarla Uluslararası Tarımsal İlişkilerin Etkileşimi

- Bir ulusal politika (ilgili ülkenin gücü oranında) uluslararası tarımsal ilişkileri etkileler,
- Dünya piyasasındaki olaylardan ekonomisi gelişmiş ülkeler de etkilenmekte
- Ulusal tarım politikası alanlarının daha geniş, uluslararası politika alanlarının daha dar kapsamlı olduğu düşünüldüğünde bu ilişkinin daha sınırlı konuları kapsamaktadır

Ulusal Politikalarla Uluslararası Tarımsal İlişkilerin Etkileşim Alanı

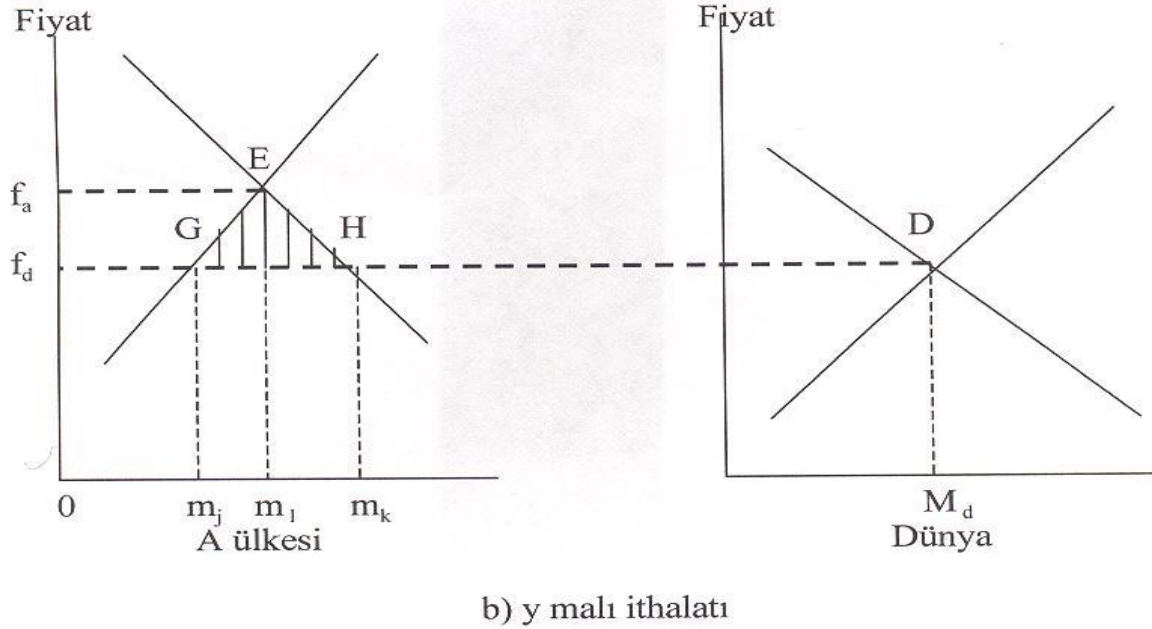
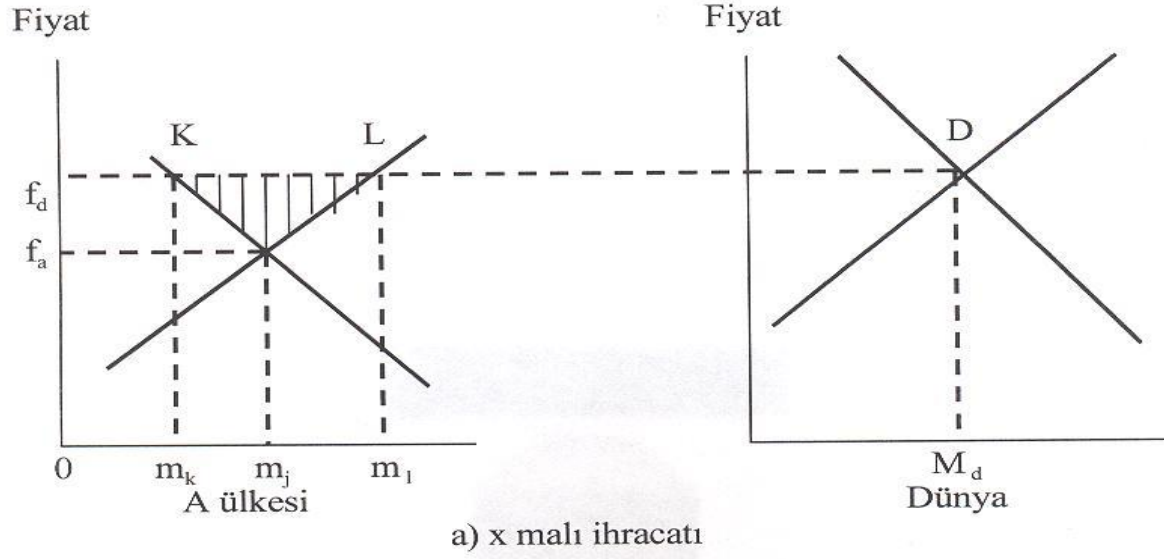
- Sosyal ve bölgesel politikalar içe yönelik olarak belirlenirler.
- Tarımsal yapı, iç piyasalara yönelik pazarlama kuruluşları, ülke tarımında gelir dağılımı veya genel ekonomi politikası içinde emisyonun düzenlenmesi, vergiler yoluyla iç talebin düzenlenmesi etkileşim alanının dışındadır
- Üretim deseni, üretimde verimlilik, dış ticaret rejimi, iç piyasalara yönelik devlet yardımları, kambiyo rejimi gibi alanları etkilenir
- Ama iç piyasa düzenlemeleri veya ülkenin mali politikasına her zaman ve aynı yoğunlukta etki etmemesi beklenir.
- Buna karşılık ulusal tarım politikaları da uluslararası tarımsal ilişkileri- gene ülkenin ekonomik gücüne bağlı olarak- üretim miktar ve deseninde, tarım ürünleri dış ticaret politikasında, döviz kuru politikasında, hatta tarım dışı alanlardaki yatırım ve dış ticaret politikalarında yaptığı düzenlemelerle etkileyebilir.

Etkileme gücü

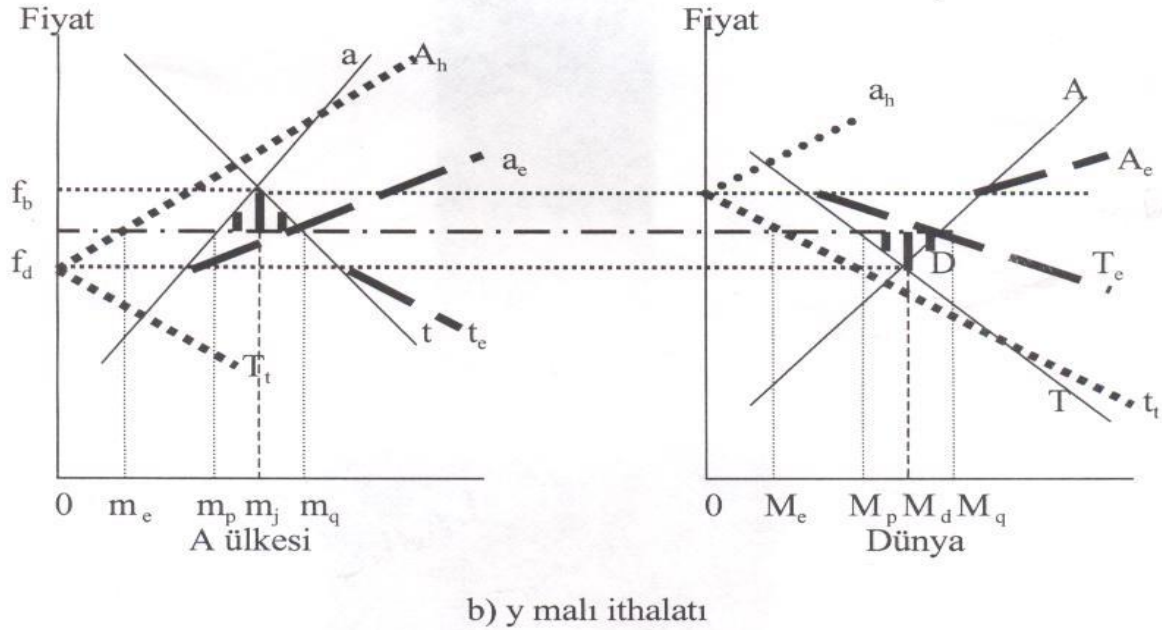
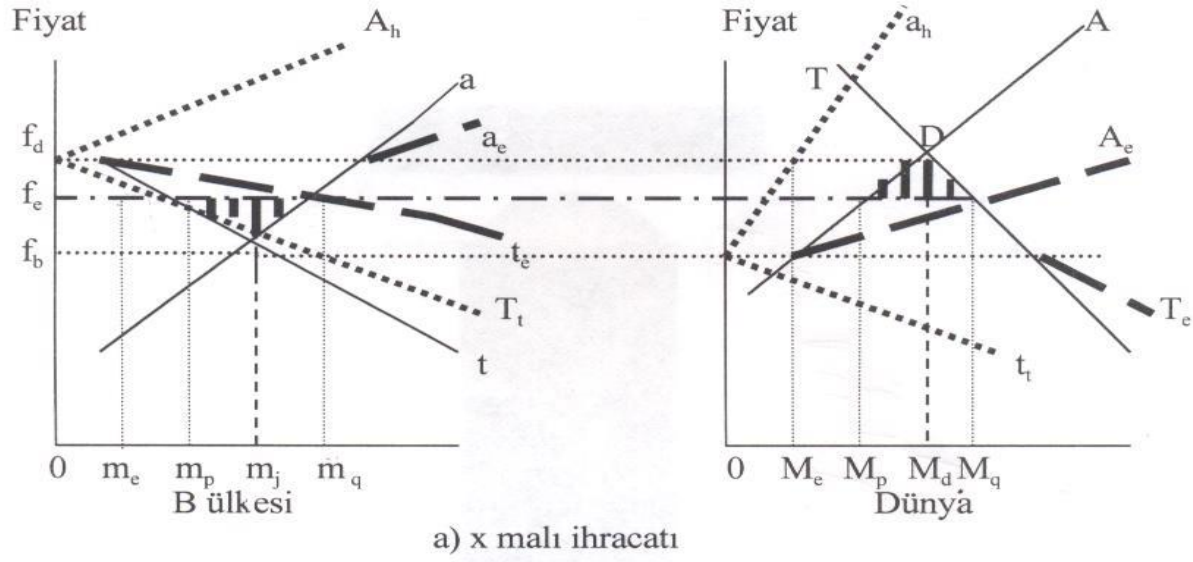
Bir ülkenin dünya tarım ekonomisinde söz sahibi olabilmesi,

- dünya ticaretine katkısı,
- parasının uluslararası ödemelerde kullanılma talebi,
- uluslararası yardımlara olan katkısı gibi çeşitli faktörlere bağlıdır.
- Eğer bütün bu faktörler açısından bir ülke etkinse, uluslararası tarımsal ilişkileri de gücü oranında yönlendirebilir.
- Bazı ürünlerin dünya ihracatında çok büyük katkıda bulunmak, değil tüm tarım ürünleri ticareti ticaretinde ağırlığı bulunulan ürünün piyasalarında bile söz sahibi olmaya yetmeyebilir.
- Örneğin Türkiye dünya fındık üretiminin üçte ikisini gerçekleştirir ve dünya ticaretine de bu üretime paralel bir katkı da bulunurken, dünya fındık fiyatlarının belirlenmesinde bir güç odağı olamamaktadır.

Şekil 1: Küçük ülkenin dünya ticaretine etkisi

M_d dir.

Şekil 2: Güçlü ülkenin dünya ticaretine etkisi